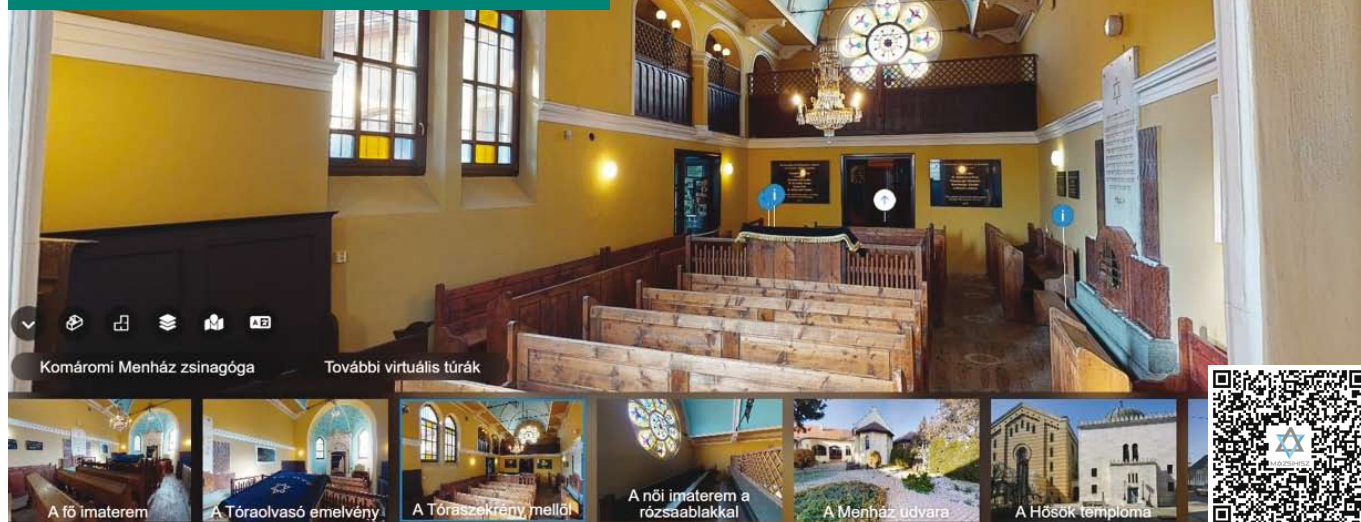

VIRTUÁLIS LÁTOGATÁS A ZSINAGÓGÁBAN

EMLÉKEZÉS

A felújított Szinnyei József Könyvtárban került sor L. Juhász Ilona A Holokauszt rövid története és emlékei című kötetének bemutatására.

2

AZ OLVASÓK OTTHONA

„... ezért kell ma a könyvtárak küldetését megváltoztatni. Olyan közösségi tereket kell kialakítani, ahová hazajár, ahol találkozik a lakosság...”

3

ZSINAGÓGÁK

A komáromi zsinagógák, hitközségi épületek a korabeli sajtó hasábjain – szemelvények Litomericzky Nándor, építész gyűjtéséből.

5

Purimi meghívó Komáromba

A Komáromi Zsidó Hitközség ezúton hív meg mindenkit purimi ünnepségére, melyet 2023. március 6-án, hétfőn 16:00-kor tartunk a Menház Wallenstein Zoltán termében.

A program:

- Három jiddise mame – zenés játék egy felvonásban
- a Megila (Eszter könyve) felolvasása
- finom ünnepi falatok

Szeretett várjuk az érdeklődőket, a jelmezben, álarcban érkezők ajándékot kapnak!

Az előadásról: három nő, három énekesnő, három anya, három éneklő anya. Ez aztán a jiddise mame! És mindjárt három is van belőle! Óvjon tőlük az Isten? Jaj, dehogy! Ellenkezőleg! Ők Isten áldásai éppen! Szereplők: Klein Judit, Váradi Eszter Sára, Fenyő Fruzsina. Zongoránál: Pánczél Kristóf. Írta: Klein Judit. Ötletgazda és rendező: az élet és az előadók. SPINOZA PRODUKCIÓ.

Széder este a Menházban

A Komáromi Zsidó Hitközség idén is megrendezi hagyományos széder estjét, melyre 2023. április 5-én, szerdán este (első széder) 18:00-tól kerül sor a Menházban. Az estet Riszovannij Mihály vezeti. A kóser vacsorát Budapestről biztosítjuk. Regisztráció 2023. március 28-ig a titkárságon vagy a kile@menhaz.sk címen.

Online klub

Január 10-én negyvenhetedik alkalommal találkoztak a világ számos pontján élő érdeklődők a Komáromi Zsidó Hitközség Ajvé! Ajvé! online klubjában. A virtuális összejövetel vendége ezúttal a budapesti Lauder Javne Iskola tanára, Szarvas Ildikó volt, aki Zsidóság, művészet, innováció címmel tartott előadást, bemutatva az oktatási intézmény innovatív művészetpedagógiai projektjeit. A hallgatóságot lenyűgözték a STEAM oktatás kereteiben megvalósuló multidiszciplináris alkotások, a modern technológia és a klasszikus módszerek ötvözése. A Gólem, a Leviatan, az INNO-Lab és a Logifaces kezdeményezések megismerése után a hallgatóság kérdései kerültek megválaszolásra Jeruzsálemtől Nagykanizsáig. A videókkal, zenével tarkított bemutatót az est moderátora, Paszternák András köszönte meg a szakembernek.

Forrás: 4t.lauder.hu

Emlékezés a könyvtárban

A felújított Szinnyei József Könyvtárban január 27-én került sor **L. Juhász Ilona A Holokaust rövid története és emlékjelei** című kötetének bemutatására, melyben a szerző a dél-szlovákiai közösségek történetével foglalkozik. A szakemberrel Demčík Norbert, a könyvtár munkatársa beszélgetett. Jenei Gabriella, könyvtáros szavalatát is meghallgatta a közönség. Közösségünk több képviselték az ENSZ Holokaust Emléknapján tartott rendezvényen.

(Fotó: SZJK)

Koncert Szereden

November 28-án Szereden a Holokaust Emlékmúzeum által szervezett koncerten közösségünket **Weissóvá Alic**a és **Piczek Ferenc** képviselte. Ők külön meghívást kaptak az első hegedűstől, aki a közelmúltban elhunyt Hardy Katinka tanítványa volt. Az ENSZ Holokaust Emléknap alkalmából tartott műsoron megjelentek a kulturális minisztérium, több nagykövetség és hitközség képviselői, Kadist mondott a Galántai Zsidó Hitközség elnöke. A koncert után a résztvevők megtekintették a múzeumot és a gyermek rajzokat bemutató új kiállítást. A komáromi vendégek átadták L. Juhász Ilona könyvét, melyet a szerző a múzeumnak ajándékozott.

Ünnepnaptár – Purim, Pészach

Purim ünnepe március 6-án, hétfőn este kezdődik és 7-én este ér véget. A Megilát (Eszter könyve) 6-án este és 7-én reggel szokás felolvasni.

Pészach, az egyiptomi kivonulás emlékünnepe április 5-én, szerdán este (első széder) kezdődik. Április 6-án és 7-én (csütörtök-péntek) főünnepek vannak, irodánk és temetők is zárva tart. 8-9-10-11. félünnep (szombaton a temető nem látogatható). 11-én kedden napnyugtától az ünnep 7. és 8. napja (12-e, szerda és 13-a, csütörtök) ismét főünnep. Az ünnep nyolc napja alatt hagyományosan nem eszünk chomecot (kovászos ételeket és az askenáz zsidók hüvelyeseket sem).

Kérjük a támogatását!

Kedves Olvasónk! Kérjük, lehetősége szerint támogassa a Komáromi Zsidó Hitközség programjait, a HH megjelenését, épületeink, temetők felújítását.

Belföldi átutalás Szlovákiából:

26384962/0900 – Slovenská sporiteľňa

Nemzetközi átutalás külföldről:

Cím: Židovská náboženská obec v Komárne, Eötvösa 15, 94501 Komárno, Slovakia

IBAN: SK060900000000026384962 SWIFT: GIBASKBX

Bakunk címe: Slovenská sporiteľňa, Palatínova 33, 94501 Komárno

Hitközségi Híradó – a Komáromi Zsidó Hitközség lapja, alapítva 5756-ban (1996), **főszerkesztő:** Paszternák Tamás (tamas.paszternak@menhaz.sk), Paszternák András (andras.paszternak@menhaz.sk), **munkatársak:** Saláth Magda, Mgr. Piczek Ferenc, **tördelőszerkesztő:** Saláth Richárd, **olvasószerkesztő:** Paszternákné Kertész Zsuzsanna (Komárom), Katarína Potoková (Nitra), **nyomtatás:** Nec-arte Kft., Komárom, **a KZSH címe:** Židovská náboženská obec, Eötvösa 15, 945 01 Komárno, Slovakia, tel.: 00421/35/7731-224, e-mail: kile@menhaz.sk, tel.: 00421/35/7725-355. **Regisztrációs szám:** EV 3424/09. **ISSN** 1337-091x. **IČO:** 34073400. Alapítva 5756-ban. **Lapunk Önnek készült, kérjük ne dobja el!**

Faliújság rövid hírek

A Hitközségi Híradót, a Shalom klubot és a hitközség működését Kissová Anna (Pozsony) és Šajmovičová Zuzana (Pöstyén), valamint anonimitásukat kérő adományozók támogatták. Köszönjük!

Január végéig teljesítettük pályázati elszámolási határidőinket és folyamatos az idei évre szóló támogatási kérelmek beadása.

Az év végén új könyvekkel bővült a Spitzer Béla Kiskönyvtár. Előzetes bejelentkezés után (kile@menhaz.sk, vagy 7731-224) várjuk olvasóinkat.

A Szlovákiai Zsidó Hitközségek Szövetsége februárban Pozsonyban tartja következő vezetőségi ülését, melynek egyik fő témája az alapszabály tervezett módosítása lesz.

A tavasz közeledtével egyre több látogató jelentkezik be a Menházba, továbbra is szívesen látjuk az érdeklődőket.

A Szlovákiai Zsidó Hitközségek Központi Szövetsége beruházásaként az ESJF (European Jewish Cemeteries Initiative) támogatásával megújult az ógyallai és a peribetei temető a Komáromi járásban.

Ezúton kérjük hitközségünk tagjait, hogy a 2023-es évre esedékes tagsági díjat szíveskedjenek befizetni. Kérjük, a komáromi zsidó temetőben eltemetettek hozzátartozóit, hogy az ez évre esedékes sírgondozási díjat szíveskedjenek rendezni.

Támogatóink / naši sponzori:

„Realizované s finančnou podporou Fondu na podporu kultúry národnostných menšín“

Ahol az olvasók otthon érezhetik magukat

Fabó Máriaival beszélgettünk

Fabó Mária vagyok, a **komáromi Szinnyei József Könyvtár igazgatója**. A **kassai Műszaki Egyetemen végeztem villamosmérnökként, 13 évig dolgoztam a szakmában – tanárként – előbb az egyetemen, majd a kassai ipariban. 2001-ben férjemmel Kassáról Komáromba költöztünk, ahol pályát váltva marketingesként kezdtem dolgozni a Selye János Egyetemért Alapítványban, majd a Selye János Egyetem hivatalvezetője lettem. Ezután rövid állomás volt az SZMPSZ, majd a Komáromi Jókai Színház, ahol szintén a marketinget irányítottam.**

Asors úgy hozta, hogy megváltam a színháztól, de ahol bezáródik egy kapu, ott meg is nyílik egy másik – felkértek, hogy pályázzam meg a könyvtárigazgatói helyet. Így kerültem a könyvtár élére, ahol harmadik éve dolgozom. Tanyán lakunk, nem messze Komáromtól, Kingyesen. Csodás hely, távol a város zajától, ahol férjemmel kertészkedünk, élvezzük a természet szabadságát.

Nemrégiben megújult a könyvtár épülete, amely a hetes lakótelepen található. Milyen szolgáltatásokkal várja a Szinnyei József Könyvtár az olvasókat?

A könyvtár két épületben működik – az Eötvös utcán a családi könyvtár kapott helyet. Itt található a szépirodalmi, a gyermek és a multimediális részleg. Természetesen mindkét nyelven kínáljuk szolgáltatásainkat. A városközpontban lévő Ghyczy palotában pedig az ismeretterjesztő irodalom található, mellette a tanulószoba és egy újonnan berendezett olvasószoba, valamint a bibliográfia, azaz a helytörténetet feldolgozó részleg.

Szolgáltatásainkhoz a saját könyveink kölcsönzésén kívül könyvtárközi kölcsönzést is biztosítunk. Amennyiben a könyvtárhasználónak olyan dokumentumra van szüksége, amely nem található meg az állományunkban, kérheti annak kölcsönzését más szlovákiai könyvtárakból, de akár külföldről is, nemzetközi könyvtárközi kölcsönzés segítségével. Könyvfutár szolgáltatunk a könyvek és folyóiratok házhoz szállítását nyújtja idős, mozgásukban korlátozott, ill. hosszasan betegállományban lévő olvasóink részére.

Helytörténeti részlegünk a helytörténeti tájékoztató anyagokat dolgozza fel, bibliográfiákat szerkeszt, könyvtári bibliográ-

fiai adatokat kutat és tárol. Ezt a részleget a tanulószobával együtt főleg a diákok, egyetemisták használják. Kolléganőink segítséget nyújtanak akár kutatásaikban, akár diplomamunkájuk elkészítésében.

A digitális eszközök térhódítása alapjaiban változtatja meg a nyomtatott könyvekkel kapcsolatos viszonyunkat. Járnak még könyvtárba a komáromiak?

Az utóbbi években bizony megcsappant az olvasók száma. Köszönhető ez az áldatlan járványhelyzetnek, majd könyvtárunk átépítésének, amikor is kénytelenek voltunk több hónapra bezámi az épületeinket. S igen, a digitális eszközök térhódítása is elcsábítja a valamikor könyvtárba járókat. Épp ezért kell ma a könyvtárak küldetését megváltoztatni. Olyan közösségi tereket kell kialakítani, ahová hazajár, ahol találkozik a lakosság minden rétege, a legkisebbektől a nyugdíjasokig. S ezt különböző rendezvényekkel, foglalkozásokkal tudjuk biztosítani. Folyamatosan bővítjük kínálatunkat.

Elsődleges célcsoportunk a gyermekek – őket rendszeresen foglalkoztatjuk. Nemcsak egyénenként a szüleikkel, hanem iskolai csoportokkal járnak hozzánk. Kolléganőink olvasásra nevelési programokat, különböző versenyeket, kvízeket készítenek a kisdiákoknak, akik osztályukkal, tanítójukkal rendszeresen látogatnak bennünket. Nem utolsósorban a gyermekrészleg tanulószobájában délutánonként – iskola után – olvashatnak, tanulhatnak, játszhatnak.

Keményebb dió a középiskolás diákok érdeklődésének felkeltése. Itt a tanáraik segítségével ismeretterjesztő programokkal igyekszünk őket a könyvtárba csábítani. Ilyen programunk például egy rendkívüli irodalomóra, ahol a diákok a Madách színház előadásában láthatják Nyáry Krisztián: Elfogyni az ölelésben – Ady Endre szerelmei című filmjét. A Madách színház kínálata még bővebb, úgyhogy továbbra is várjuk a középiskolásokat.

S ha már a filmnél tartunk... Filmklubot indítottunk mind magyar, mind szlovák nyelven. Havi rendszerességgel vetítünk értékes filmeket a Vasmacska filmklubban, amely az Eötvös utcai médiaközpontunkban kapott helyet.

A nyugdíjasoknak több programot is kínálunk: nemsokára indulnak számító-

gépés képzéseink, agytorna címmel emlékeztetjavitó tréningeket tartunk, de a kézműves foglalkozásaink is sikeresek. Nagyon fontos, hogy ezt a korosztályt is megszólítsuk, otthont adva nekik, lehetőséget arra, hogy koruk ellenére ne érezzék magukat kirekesztettnek, haszontalanak. Önkéntesekként ők segítik munkánkat rendezvényeinken.

A felnőtt lakosságnak kínált programunk sokrétű. Szinnyei Salon címen havi rendszerességgel író – olvasó beszélgetéseket szervezünk, úgyszintén havonta jelentkezik a Zenesalon, ahol zenészekkel, zene-tudósokkal találkozhatnak az érdeklődők, amelyet zenehallgatással is tarkítunk. Pillanatnyilag a vakok és gyengénlátók számára készítünk zenei és olvasóprogramokat. Számos hangoskönyvet szereztünk be ebből a célból mindkét nyelven – magyarul és szlovákul is. Zenei részlegünket pedig modern berendezésekkel szereltük fel, hogy a minőségi zenehallgatást is biztosítsuk. Számos rendezvényt tartanak intézményünkben, a Történelmi Sarok keretében L. Juhász Ilona lesz a vendégük január 27-én, az ENSZ Holokauszt Emléknapján, aki a téma dél-szlovákiai vonatkozásairól készült könyvét mutatja be.

Miért fontos, hogy foglalkozzanak a Vészkorszak idejében történetekkel?

A Történelmi Sarok nevű rendezvényünk a múlt évben indult és ezt is rendszeresíteni szeretnénk. Az említett emléknap a legnagyobb második világháborús megsemmisítő tábor, az auschwitzi koncentrációs tábor felszabadításának évfordulója.

Folytatás a következő oldalon.

Megemlékezések Esztergomban

Interjú Salkovics Róberttel

Salkovics Róbertnek hívnak, 1992-ben Esztergomban láttam meg a napvilágot. Felmenőim a dorogi bányászat adta munkalehetőség miatt költöztek e környékre. Jelenleg a Richter Gedeon gyógyszeripari vállalatnál termelésirányítóként dolgozom, az emberek egészségét szolgálva. A politikában és a civil életben is részt veszek, több szervezet tagjaként és elnökeként.

Szeptember 4-én, a Zsidó Kultúra Európai Napján Kehila-díjban részesült. Mit jelentett Önnek ez az elismerés?

Nagyon meghatott, hogy ebben az elismerésben részesülhettem. A Komáromi Zsidó Hitközség munkája fontos szerepet tölt be az izraelita értékek kutatásában és fenntartásában, ezért kiemelten fontos számomra a tőlük kapott díj.

A díjra a tatabányai Szenes Hanna Magyar - Izraeli Baráti Egyesület jelölte. Rohanó világunkban miért érzi fontosnak, hogy tagja legyen ennek a szervezetnek?

Einhorn László barátom invitált az egyesületbe. A tagjai mind kiváló emberek. Római katolikus neveltetésem kaptam gyermekként, de mivel a MEASZ helyi elnökeként is tevékenykedtem, ezért a zsidó kultúra megismerése nélkülözhetetlenné és fontossá vált, amelyhez a „Szenes Hanna” programjai nagy segítséget nyújtottak. Fontosnak tartom a megemlékezéseket, emléket állítva ezzel minden évben a múlt adott történetének, és példaként mutatva, hogy ezeknek a dol-

goknak nem szabad elfordulniuk ismét.

Miként kapcsolódott be az esztergomi Holokauszt megemlékezések szervezésébe?

A Holokauszt megemlékezést az Antifasiszta Ligával közösen szerveztünk pár alkalommal. A Horváth házaspár, Kati néni és Mihály a Liga helyi vezetője. Ők a helyi közösségi élet mozgatórugói. Az egyik fontos megemlékezésemet Etter Jenő, volt esztergomi polgármester tiszteletére tartottam, aki segített a lengyel menekülteken, és minden tőle telhető módon védte a zsidóságot is. Ő egy nagyszerű, emberséges példakép lehet a mai vezetés számára.

Kiemelkedő szerepe volt a botlatókövek elhelyezésében 2021-ben. Mesélne egy kicsit a Sárosi Attilával végzett közös kutatásairól?

Országunkat járva sok helyen felfigyeltem a botlatókövekre, nem értettem, hogy Esztergomban ez miért nincs jelen. Elkezdttem a témával mélyebben foglalkozni, megismerkedtem egy helyi zsidó származású úrral, aki megerősítette az elképzelésem, és támogatta az ötletemet, ő szintén jelentős pontnak vélte mind az saját, mind Esztergom városának az életében. Ezután Hanti Vilmos összehozott a MAZSIKE elnökével, akitől sikerült megtudni a kövek formális követelményeit, majd kezdődhetett a gyűjtőmunka.

Itt kerestem fel Sárosi Attilát, aki rengeteg teszt a helyi történelem és azon belül a zsidóság helytörténetének megismeréséért. Sok jó tanáccsal látott el. Elkészültem a javasla-

taimmal, mikor kaptam egy telefonhívást. Peragovics Ferenc tanár úr volt a vonal másik oldalán, aki egy fontos információt árult el. Ő is belekezdett egy botlatókő projektbe, amely fontos volt, mert még talált élő hozzátartozót. A mondatai jelentőségét megérezve, egyesítettük a kezdeményezéseinket, hogy az ő köveire se kelljen várni. Innentől közösen néztük át a helyszíneket és minden más hozzákapcsolódó teendőt. Sikeresen átadtuk Esztergom számos különböző pontján a köveket. Tanár úr sokat foglalkozik a zsidóság helytörténetével és a diákjait is edukálja erről.

Vannak az esztergomi zsidóság múltjának feltáratlan fejezetei, melyek kutatásába szívesen részt venne?

Esztergom zsidósága nagy múltra tekint vissza, amelyben sok a sötét folt. Egy ilyen például az volt, hogy melyik vasútállomásról indultak Esztergomból a vonatok Komáromba, és ez még csak a közelmúlt eseménye. Szívesen csatlakozom bárkihez, mert fontos városunk régi többszínűségét felfedezni. Más területei is érdekelnek a helyi történelmünknek.

PT-PA

Folytatás az előző oldalról.

A súlyos emberi jogi jogsértéseket, mint a holokauszt, a rabszolgakereskedelem, a népiirtás, a háborúk vagy az etnikai tisztogatás, nem egykönnyen felejtik el vagy bocsátják meg azok, akiknek részük volt benne, akiket közvetlenül, vagy közvetve is érintett. Az emlékezés nemcsak a történetek felidézését jelenti. Az emlékezés által nem engedjük meg – azok sem, akiknek nem volt benne részük –, hogy szemet hunyjunk a múltban történt borzalmak fölött.

Úgy gondolom, hogy a holokauszt példa nélküli természete egyetemes tanulságokkal szolgál. Rá kell ébrednünk arra, hogy ilyen emberek által embertársaik ellen elkövetett bűntettek újra elfordulhatnak, s ahogy ez megtörtént a zsidókkal, megtörténhet másokkal is. Lehet, hogy nem azonos módon,

de hasonló eszközökkel végrehajtva. Meg kell tanulnunk, hogy a civilizált, polgári társadalmakban az emberek felelősséget vállaljanak azért, hogy szavukat felemelve, tettekkel megelőzzenek, megakadályozzanak bármiféle népiirtást, atrocitást, bárhol is történjen az a világban.

Újságunk rendszeresen eljut a könyvtárba, a zsidóság iránt érdeklődők találhatnak más forrásokat is a könyvespolcokon?

Igen, helytörténeti részlegünkön számos, a témával foglalkozó könyv található. A zsidók története, a magyarországi zsidók története, a komáromi zsidók múltja és jelene mind fellelhető könyvtárunkban.

Bibliográfusunk igyekszik minden irodalmat beszerezni, amely a helyi zsidósággal foglalkozik. Ezek a könyvek a

Nádor utcai ismeretterjesztő könyvtárunkban található, tanulmányozhatók. Két kollégánknak, ezen kívül a kutatásokban is segít a különböző témákat illetően.

Vannak olyan, 2023-ra tervezett programjaink, melyeket szívesen ajánlana a Hitközségi Híradó olvasóinak?

Minden rendezvényen szívesen látjuk olvasóinkat. Úgy gondolom, ajánlatunkban mindenki megtalálja a neki megfelelő, hozzá közel álló szegmenst. Legyen az fiatal vagy idős, zsidó vagy keresztény... Minden hónap elején kiadjuk havi műsorunkat, amennyiben feliratkoznak hírlevelünkre (<https://komk.sk>), akkor az egyes rendezvényekről is naprakész ismertetőt kapnak. Szeretettel várunk könyvtárunkba mindenkit, akár rendezvényeken, akár olvasóként!

A komáromi zsinagógák nyomában Litomericzky Nándor, építész gyűjtéséből

Az első zsinagóga: „Nevezetes épületei továbbá e városnak: ... a zsidók tágas és ékes zsinagógája, a hozzá csatolt rabbilakkal s széles udvarral, méltó dicsőretére Zichy Ferencz grófnak, kinek birtokán s költségén épült az, mint a zsinagóga ajtajafölötti márványtáblán olvasható; áldás a nem mondom türelmes (mert ezen kifejezés nem egyezik meg a szeretet világlágával) hanem a minden bals előítéleten felülemelkedett s hitkülönbség nélkül isten dicsőségét előmozdító grófral!” (Társalkodó, 8. évfolyam, 24. szám, 1839. március 23., 1. oldal)

Nelóg zsinagóga: „A komáromi izraelita község Öfelségéhez folyamodványt nyújt be. Kéri a még 1859-ben a zsinagóga építéséhez a magyar izr. iskolaalaphól felvett 10.000 forintnyi kölcsön visszafizetésének elhalasztását. A legfelsőbb határozat kimondja, hogy az addig járó 2100 frt kamat legkegyelmesebben elengedtetik s az adósság 1865 I. 1-től 30 részletben fél évenként fizetendő. Az izr. község a császár-király, komáromi látogatásakor küldöttségileg mond köszönetet.” (Pesti Napló, 1864. szeptember 29.)

„F. hó 13-án d.u. 3. órakor a városunk felett hamarjában összegyűlt fellegekbeől a helybeli izr. Imaházba a villám becsapott, és falai-ban kívül-belül csekélyebb károkat okozott.” (Komáromi Lapok, 1. évfolyam, 1871. április 15., 13. oldal)

Menház: „_Zsidó menház Komáromban. A komáromi zsidó jótékony egyesü-

let negyedszázadnál hosszabb munkára tekinthet vissza, melyet a jótékony-ság szolgálatában végzett. A községnek nincsenek valami vagyonos tagjai, de erejüket is meghaladó, áldozatra kész hive: mindig szép számmal akadtak. Ezeknek odaadó támogatásával ez az egyesület, melynek élén Szepesi Zsigmond dr. tekintélyes orvos és az emberbaráti munkák egy önzetlen, csöndes hive, Fried Kálmán alelnök áll, bár tagjainak száma csak 80-150 között ingadozott, több mint 20.000 frtot fordított már jótékony célokra. Támogatta az inségben levőket, ruhát adott az arra szoruló gyermekeknek és nemegy egyesület-től eltérően, a jótékony-ságra szánt fillé-eket egyenesen rendeltetésükre fordította, de nem fecsérelte adminisztratív munkálatokra. Ez az egyesület most nagyobb alkotásba fogott, mely koronája lesznek működésének. A község érdemes főabbija, Schnitzer Ármin dr.-ral élén, már évek óta fáradsz abban, hogy zsidó menházat építsenek. A terv, melynek érdekében annyi szép szó hangzott el és amelynek megvalósítására annyi keservesen kuporgatott fillér gyűlt együvé, immár a megvalósulás stá-diumában van. A templom tőszomszédságában vettek egy hatalmas, kertre néző telket, és annak utca felőli részén már magasra emelkednek a falak. A ház valóság-gal ott-hona lesz a zsidó szellemnek, melyet megerősíteni Komáromban is szükséges. A jótékony-ságnak lesz tanyája és egyik otthona,

de másrészt alkalmat fog nyújtani isten nevének dicsőítésére is, mert házi zsinagógát is rendeznek be benne. Az alkotás, a viszonyokat tekintve, nem mindennapi és sorsa különösen az egyesület alelnökének, Fried Kálmánnak szívéhez van nőve, aki szinte egész élete fáradozását látja benne betetőzve. Jár kel is érdekében, mintha tisztán a maga ügyéről volna szó és nem a község szegényeinek és isten nevének készülné otthonul. A lefolyt évben ő maga, előző adományaitól eltekintve, 600 frt alapítványt tett le a menház javára, amely szülei nevét viseli. Neumann Alajos 1000 koronás alapítványt létesített és Báth Károly, a bpesti keresk. kamara alelnöke 200 frttal járult az istenes munka költségeihez. Nyers és építő anyagokban 1100 frt értéket aján-dékoztak és a kiadások fedezetére mintegy 4000 frt gyűlt össze. De mindez még kevés a szép munka bevégezéséhez és az alkotás jövőjének biztosításához. A hitközség nagyon ki van merülve, a tagok alig k_épe-sek már többet nyújtani, mint eddig tették, és így a mindenkor beváló jó szívek-re kerül a sor. A helyzet kényszerű s a nemes alkotás önzetlen munkásai itt is főként a lokálpatriotizmusra számítanak, azoknak támogatását és segítségét óhajtták igénybe venni, akiket a komáromi hitközséghez benső szálak fűznek, akik a hitközség gyermekei és annak sorsa iránt úgy érdeklődnek, mint szülőjüké iránt. Hiszszük és reméljük, hogy a gyermeki szeretet följegyzésre méltó tettekben fog megnyilatkozni. H.” (Egyenlőség, 14. évfolyam, 25. szám, 1895. június 21., 9. oldal)_

„Uj templom Komáromban. A komáromi orth. hitközség megye utcai kisded temploma helyett, mely udvarban áll, újat épített. Az eddigi templomot iskolai célokra fogják használni s az új templomot szintén az udvaron építik föl 18.000 korona költséggel. A költségek egy részét közadakozás útján akarják fedezni. Az építkezést még a folyó évben megkezdik.” (Egyenlőség, 1903.04.26., 22. évfolyam, 17. szám, 12. oldal)

Hitközségi bérház: „Bérház építés Komáromban. A komáromi izr. hitközség bérház építését vette tervbe. Az építómunkákra már versenyt is hirdettek, de azt még meg nem határozott időre elhalasztották.” (Pesti Napló, 56. évfolyam, 164. szám, 1905. júni-us 16., 20. old.)

Zsidó gyerekek a Duna-partról

Szemelvények Herzog Itzhak kéziratából – 22. rész

Kibuc Nir-Am (szántóföld – nemzet): beilleszkedés és hébertanulás

Örömmel fogadtak minket a kibucban, egy faépületben szállásoltak el bennünket, négyesével. Bár én csak tizenhat és fél éves voltam, egész nap kellett dolgoznom, mint a felnőtteknek. A fiatalabbak fél napot dolgoztak, felet tanultak. Mindenki választhatott munkát, én az építést választottam, talán azért, mert apám, Miklós építész volt. Unokatestvérem, Oszkár a földművelésre szavazott, mert abban volt gyakorlata, melyet odahaza a szülői birtokon szerzett Szlovákiában. Kaptunk khaki színű két hosszú- és két rövidnadrágot, két inget (egy rövidujjú volt), három pár zoknit, három trikót, három alsónadrágot, egy pár egyszerű, bibliai szandált, sarut és két törölközőt. Munkaruhaként két kékszínű nadrág, ing, bakancs és egy a napsütéstől védő kalap járt.

Összegyűltünk a közös étteremben, mely egy tágas faépítmény volt nagy konyhával. A „haverok” padokon ültek, viaszos-vászonnal letakart asztalok mellett. A kum-kumokban tea volt. Pár üdvözlő szóval köszöntöttek bennünket, amelyből nagyon keveset értettünk. A csoport egyik tagja, Dov Kvasztler, aki később újságíróként a rádióban dolgozott, értett héberül, ő tolmácsolt. A szónokot Nisszannak hívták, ő felelt a biztonságért. Gyors és kellemes beilleszkedést kívánt a közösségnek. Nem emlékszem, hogy mit ettünk, biztosan szegényes és egyszerű volt, az egész országban nagy volt az élelmiszerhiány. Valószínűleg margarinos kenyér volt heringgel, kevés zöldséggel. Volt még egy kis lekvár

és tea. Az olajbogyó különleges, kesernyés íze újdonság volt számunkra. Volt saláta is, melyet mindig paradicsomból, uborkából, hagymából, esetleg répából és retek-ből készítettek. A teában nem volt cukor, lekvárt kevertek bele. Pléh tányérokból ettünk, nem ínyenceknek való volt a felhozatal. Nekünk jólesett, mert éhesek voltunk, örömmel fogyasztottuk el az első vacsorát a Szentföldön. Az egyszerű priccseken elég jól aludtunk, bár a sok szűnyog zavaró volt, a szűnyogháló ellenére. Másnap bemutatatták nekünk az egész kibucot: voltunk a tehénistállóban, láttuk a kézfűrészt, a nagy tyúkókat, a veteményest, a termőföldeket. Nekem, mint egykori falusi gyereknek, nem volt teljesen idegen mindez, csak itt minden jóval nagyobb volt. Csalódásomra, építési munka akkor nem akadt a kibucban, így a blokk-készítő (betontéglák 20 x 20 x 40 cm) mester segítette. Akkoriban főleg ezekből építettek erre felé. A kibuc eladásra gyártotta ezeket. Kézrel készültek az elemek, a szakember megtöltötte a vaslemezről készült formát, megrázta, majd arra a helyre vitte, ahol egy deszkán megszilárdult. Nekem kellett előkészíteni a betont kétféle homokból, cementből. Lapáttal kevertem, öntöztem. Nem voltam fizikai munkához szokva, így nehéz, megterhelő volt a feladat. Bár tűzött a nap, folyt rólam az izzadság, jó érzésem volt, mikor láttam az elkészült blokkok sorát. „Teremtettem valami fontosat!” – gondoltam magamban. Alapos, szorgalmas munkát végeztem, nem panaszkodtam, ha fájt a kezem, hólyagos volt a tenyerem. „Ezek a megszokás fájdalmai!” – mondogattuk egymás kö-

zött. A munka után lezuhanyoztunk a pléh zuhanyzóban a durva szappannal. A szobában nagyon meleg volt, nem volt ventilátorunk, nedves lepedőt tettünk az ablakra, hogy a szél hűtsön egy kicsit. Nehezen tudtunk elaludni. Lassan megszoktam a munkát, megizmosodtam. Hamar megtanultam héberül, pár hónapon belül folyékonyan beszéltem a nyelvet. Két hónap múlva fegyverhasználati képzést kaptunk. Nagy élmény volt a háborús, vadnyugati filmek után egy cseh puskát a kézbe venni. Fontos volt számomra, hogy hazai fegyverekkel harcolhattunk itt az új otthonomban. Jó eredményt értem el célbalövésben, gépfegyver használatban és kézigránát dobásban. A kurzus elvégzése után beosztottak minket az éjszakai őrségbe is. Eleinte féltem egyedül járórözni, füleltem a sötétben, hallottam a sakálók vonyítását, a szamarak hangját. Minden ismeretlen hangra feszülten reagáltunk, félve, hogy tolvajok vagy terroristák érkeznek. Minden napkeltekor megkönnyebbültem.

Pár barátommal az egyik szombaton fedező kirándulást tettünk egy közeli, arabok lakta falu gyümölcsösében. Szőlőt, más terméseket akartunk szedni. A kaktusz gyümölcse nagyon ízletes, de hihetetlenül szúrós. Felmálháztunk két szamarat nagy kosarakkal, vittünk két puskát töltényekkel, kulacsot, de elfelejtettünk szólni a biztonsági felelősnek. Elindultunk a nagy kalandra, a gyönyörű gyümölcsökkel telepakoltuk a kosarakat. Hazafelé tartva ránk esteledett, eltévedtünk. Egy kiszáradt patak medrében találtuk magunkat, féltünk, hogy átlépjük a határt. Végül megláttuk a világító rakétákat, melyek mutatták a helyes irányt. Komoly fejmosást kaptunk a felelőtlen viselkedésünk miatt. Időközben az egyik pöstyényi fiútól teherbe esett egy tizenkilenc éves lány, így egy korai esküvő tanúi lehettünk. Egy másik lányért két fiú küzdött, majdnem puskát emeltek volna egymásra, ha nem avatkozom be időben.

A meleg nyári napokon jól leburnultunk, vidámak voltunk, szlovák népdalokat énekel-tünk, néha pajzán nótákat is. Héber dalokat is ismertünk már, néha tangót táncoltunk...

(A részletet a szerző engedélyével közöljük.)

(fotó: Wikipedia)

PASZTERNÁK
ANDRÁS

Kék-fehér hétköznapiak

124. fejezet: Szentföldi mézeshetek

(2013. június 1.)

Nem tudom, házas emberként nehezebb-e blogot írni, mint vőlegényként... Egyes olvasóktól kapott visszajelzések alapján ideje újra billentyűzetet ragadni. Valahol ott hagytam abba a történetmesélést, hogy a polgári esküvőnk után két nappal megérkeztünk a Szentföldre. Két hét együtt, napsütés (na jó kis esővel), madárcsicsergés, a ramat gani macskák tavaszi éneklése... Azaz csak majdnem, mert ideje volt újra felvenni a munkát az egyetemen. Szóval az előttünk álló tizennégy nap olyan majdnem nászút volt, hétköznapiaként este hattól reggel nyolcig mindenképpen.

Persze teljesen nem tudtam kizárni az életünkből a Posztdok Naplót. Így született meg a givatayimi könyvtáros bejegyzés és a tengerparti video. Mindemellett jutott idő és alkalom felfedezni Bnei Brak rejtett kincseit, összesen vagy négyszer jártuk végig a Rabbi Akiva utcát. Voltunk Jeruzsálemben, három órát. Sőt végre teljesült a nagy álmom, s közvetlenül a szomszéd utcából buszozhattunk fel, a már régen kinézett 427-essel. A reggel 6:40-es járaton mi voltunk az egyedüli utasok egészen a szent városig.

Machane Yehuda piac, reggeli kávé (na jó csak ő, én maradtam a sütinél) a Ben Yehudánál, egy rövid megbeszélés, s már úton is voltunk Ashkelon felé. Orna és Yossi vendégszeretete ezúttal is határtalan volt. Este Aharonnal mentem a zsinagógába, majd Miriam pénteki vacsorájánál gyűlt össze a család. Köztük a nagymama, Mancsi néni, akivel mindig hosszasan elbeszélgetünk a háború előtti időkről. Másnap egy kedves dunaszerdahelyi származású néni látogatott meg Nir Israel moshavban, amelyet anno a Magyarországról érkező alapítók csak Nyírizraelnek neveztek. Jutott még nekünk pár nap munkás-mézes hetes Ramat Gan, kiruccanások Tel-Avivba. Együtt töltött órák, a polgári házasság első örömei... Aztán eljött a vasárnap, s rövid időre elváltak útjaink. Miközben a Ben Gurion Repülőtérre arra vártam, hogy a feleségem átverekedje magát a biztonsági ellenőrzésen, azon töprengtem: Mennyire hihetetlen mindaz, ami most velünk történik.

Az elkövetkezendő napokban még inkább belevettem magam a munkába, a végéhez közeledve igyekszem anyait-apait beleadni az itteni kutatási projektek lezárásába. A mikroszkóp mellett ülve van ideje gondolkodni az embernek, bevallom, néha elkalandoztak a gondolataim..., ja és az ebédes dobozkámat is hiába kerestem a háti-zsákomban. Fantasztikus élmény volt, hogy a feleségem által összekészített elemőzsiát falatozhattam délben. Utoljára talán anya készített nekem tízórait még a gimiben.

Hát így állunk, leszaladt a hét, vége a szombatnak... Másfél hete, amikor a hazai sajtót bejárták a szalagcímek, hogy a szírek Tel-Avivra irányították a rakétáikat levelet kaptam az anyósomtól. Kérdezte, akkor most mi a valós helyzet idekint? El is kezdtem írni neki a válaszlevelet: ...majd meglátjuk, most itt a nyári kánikula, minden tele van turistákkal, zajlik a hétköznapi élet... Végül nem küldtem el neki a mailt, mi van akkor, ha pont a gomb lenyomásának pillanatában történik valami északon? A héten országos polgárvédelmi gyakorlat volt. Az első sziréna az egyetemen ért, a második idehaza. A novemberi élmények után, már igazából nem éreztem semmit, bevonultam a biztonsági szobába,... Ez is az izraeli hétköznapiak része.

Jó hetet kedves Olvasóim! Ötödikén lesz két éve, hogy meghoztam életem egyik legbátrabb döntését, s nekivágtam Izraelnek, no de minderről, majd egy másik bejegyzésben.

(2013. június 4.)

Amikor tegnap délelőtt felbukkant a világ hálón ZIZILEND búcsúzó blogbejegyzése, ismételten rá kellett döbbernem az idő múlására. Egy évre jött, s mindez elrepült... Ami engem illet, holnap második szentföldi jubileumomat ünneplem. Az elmúlt két esztendő értékeléséhez segítségül hívom a tavaly júniusban írt 158. posztot: „2011. június 4-én este nehezen jött álom a szememre. Kérdések, gondolatok, félelmek cikáztak az agyamban. Kevesebb mint 12 óra és nekivágok a nagy útnak. A döntéstől számítva három hét telt csak el, talán fel sem fogtam még, mire is mondtam igent. Milyen lesz egész nap angozul dolgozni? Sikerül majd megszokni a közel-keleti klímát? Lesz-e honvágyam? Mi lesz az itthon maradó szeretteimmel? Hiányozni fognak a barátainak? – forgolódtam nyugtalan.”

Aztán eljött a másnap, s mint azt a 2. bejegyzésben összefoglaltam: „Anyá, apa, Tomi kikísértek a reptérre. Az ELAL-nál egész gyorsan átjutottam az elbeszélgetésen,... utána könnyes búcsú (jó érzés, ha az embert szeretet veszi körül, én is ilyen családot szeretnék majd!)... egy alapos motozás, s máris a Skycourt-ban találtam magam...”

Már nem is emlékeztem rá, de első posztdoktori utamon ZIZILENDDel futottam össze Ferihegyen: „...beszállításakor akadtam össze Évával, akivel 2008-ban együtt kísértük Izraelbe az Élet menete csoportját. Kicsi a világ! Ő egy hétre jött nyaralni.” Hát nem megérte blogolni? Minden apró részlet fennmaradt az utókornak.

Mérleget kéne vonnom, az elmúlt 365 napról, de ezt most mégsem teszem meg. Pár hónap – ha minden az eredeti tervek szerint alakul –, s itt a Posztdok Napló epilógusa, amelyben számot vetek majd a közel két és fél évről.

Egy éve feltettem a kérdést: „Hogy megtaláltam-e azt, amiért Izraelbe jöttem?” Az akkori válaszoktól jobbat most sem tudnék írni.

„...van-e, amivel elégedetlen vagyok? Sajnos nem tanultam meg héberül, nem találtam meg a NAGY Ő-t, s otthoni terveimmel elmentétkben a vallásos élethez sem kerültem közelebb.” – vettem fel tavaly. Hát, KisPaszti, most valljál színt! Sajnos héberül még mindig nem beszélek, talán többet értek a nyelvből, mint korábban. Azt sem állítanám, hogy közelebb kerültem a vallásos élethez. Mielőtt valaki azt mondaná, nem tettem semmit. Jelzem, meglett a NAGY Ő!!! Igaz egy évtizede ott volt mellettem, de szükség volt az izraeli két évre, hogy ráébredjünk erre.

Jöjjön hát június 5., a nagy kaland kezdetének évfordulója... komáromiként fél szemmel azért a Duna vízállásán tartom majd a szemem ezekben az árvizes időkben. Köszönet mindenkinek, aki a blogon keresztül nyomon követi sorsomat!

Folytatjuk.

DR. ORNA
MONDSCHIN

Löwinger Mancsi szakácskönyvéből A „Megilát Eszter” három női szereplője

Aközeledő purim főleg a gyerekek kedvenc ünnepe. A purimi farsangoknak és az iskolai jelmezes versenyeknek nagy jelentősége van, annyira, hogy két hónappal az ünnep előtt már lehet jelmezeket találni az üzletekben és online. A modern jelmezek mellett a legkedveltebb a kislányoknak az Eszter királyné öltözet.

Aközeledő purim főleg a gyerekek kedvenc ünnepe. A purimi farsangoknak és az iskolai jelmezes versenyeknek nagy jelentősége van, annyira, hogy két hónappal az ünnep előtt már lehet jelmezeket találni az üzletekben és online. A modern jelmezek mellett a legkedveltebb a kislányoknak az Eszter királyné öltözet.

Eszter egy egyszerű körülmények közül származó zsidó lány volt, aki később a Perzsa Birodalom királynőjévé vált. Eszter Susán várában lakott, ahol maga a király is élt. Mostohaapja, és egyben unokabátyja egy Mordecháj nevű benjáminita volt, aki még akkor gyámsága alá vette őt, mikor a lány szülei életüket veszítették. Esztert beválasztották a királynő-jelöltek közé. Eleinte semmit sem tudott a zsidók ellen készülődő népi társaságról. Eszter, kezdeti bátortanulását félretéve, arra kérte Mordecháj, hogy a város minden zsidóját egybehívva böjtöljenek érte három napig, majd e szavakkal tett bizonyosságot Istenbe vetett teljes hitéről. Eszter ismét az uralkodó elé járult a zsidók ellen hozott rendelet visszavonását kérte. Így mentette meg a népét és azóta Adár hónap tizennegyedik és tizenötödik napját Mordecháj és Eszter rendelkezése alapján minden évben meg kell ünnepelni, ez a purim ünnepe és a győzelem emlékét őrzi. Innen érthető, miért pont annyira kedvelt ez a jelmez.

AMegiláelsőnőiszereplőjeVásti.Ahasvérus

szerette hatalmát és vagyonát nyilvánosan mutogatni. Uralkodása alatt még az is előfordult, hogy 180 napon át tartó ünnepségeket rendezett. Az egyik ilyen nagy ünnepély alkalmával a király feleségéért küldött, hogy fejedelmei előtt megjelenve mindenki megcsodálhassa az ő Vásti királynője szépségét. Vásti visszautasította királya kérését, ezért Ahasvérós megfosztotta méltóságától és elbocsátotta. A feminista mozgalom Vásti királynében látja az első feministát, aki fellázadt a férfi hegemonia ellen, még akkor is, ha az a férfi, a király. Vásti nem akart tárgy lenni, amellyel egy férfi dicsekszik a többiek előtt. A király parancsa megalázta őt, egyes szövegmagyarázatok szerint a királyi parancs az volt, hogy Vásti meztelenül mutassa meg magát a főemberei előtt.

A harmadik női szereplő Zeres, Hámán felesége. Mordecháj nem borult le Hámán előtt, aki bosszúból a zsidó nép kiirtására tört az egész birodalomban. Hámán talán nem gondolt volna ekkora nagy büntetésre, de azt tanácsolta neki felesége Zeres, hogy akasztófát állítsanak fel és mindenki tudja meg Mordecháj bűnét. A sors iróniája, hogy miután kitudódott az igazság, a király Hámánt a Mordechájnak felállított bitófán végeztette ki. Azon kívül a király Eszternek adta Hámán vagyonát és birtokát. Zeres rossz és kegyetlen tanácsa ellenük fordult és az egész család, Hámán, felesége Zeres és tíz fiuk az életüket veszítették.

A Megilát Eszter szerzőjét nem ismerjük. Találhatók benne a népmesei jellemzők,

például az, hogy a reális környezetben csodák és valóságos elemek játszódnak le. A szereplők élesen elkülönülnek jókra és rosszakra, a végkéjfeletben mindig diadalt arat a jó, a rossz pedig elnyeri méltó büntetését. Ezt láttuk a három női szereplőben és az összekötést az eseményekben. Ha Vásti nem utasította volna vissza a király parancsát, Eszter nem lépet volna be a Megilába, és ha Mordecháj leborult volna Hámán előtt, nem kellett volna Zeres rossz tanácsa, amely Hámán és az egész családja életébe került.

Purimot, idén március 6–8. között ünnepeljük. Március 6. a böjtnap, este olvassák a Megilát, március 7. purim, 8. a susán purim, azoknak a városoknak az ünnepsége, amelyek fallal voltak körülveve Józsué idejében, mint például Jeruzsálem. Egy hagyományos purimi étel a töltött csirke.

Hozzávalók: 1 közepes nagyságú csirke, 1 pohár rizs, 1 fej hagyma apróra vágva, kis fokhagyma, 1 tojás, 20 dkg darált hús vagy 20 dkg apróra vágott csirkemáj, petrezselyem apróra vágva, 2 evőkanál olaj, só és bors.

Elkészítés: A csirkét megmossuk és félretesszük. A rizst félig megfőzzük. Az hozzávalókat összekeverjük, és megtöltjük a csirkét. Ha marad töltelék lehet a fellazított bőr alá tenni. A bőrt megkenjük olaj, paprika, só és bors keverékkel. A lábakat összeköthetjük konyhai zsinaggal. A tepsibe kevés olajat, a csirke mellé krumplit teszünk és előre melegített sütőben 1 órát fólia alatt sütjük, utána meg 1 órát fólia nélkül.

Jó étvágyat!

Már a komáromi zsinagóga is bejárható virtuálisan

Egy évvel ezelőtt, 2022 januárjában jelentette be a Mazsihisz vezetése, hogy a honlapunkon lérehozott Tudástár aloldalon digitálisan is elérhetővé tesszük zsidó kincseinket. Az adománygyűjtő felület, a zsidó tudástár, számos pedagógiai segédlet mellett három dimenzióban bejárható zsinagógákat ajánlottunk olvasóinknak, s örömmel jelentjük be, hogy immár a komáromi zsinagógában is tehetünk egy virtuális sétát.

A Komáromi Zsidó Hitközség több mint 230 éve színtere a településen és a régióban élő zsidó vallású polgárok közösségi-, hit- és kulturális életének. A holokauszt előtt több mint 2 ezer tagot számláló, mára jócskán megfogyatkozott gyülekezet 2001-ben indította útjára CHALON-ABLAK programját, melynek keretében szélesre tárta kapuit a Dél-Szlovákiában és Nyugat-Magyarországon élő hittestvéreink előtt – olvasható a komáromi Menház honlapján.

Mint írják, 1863-ban fejezték be a Király püspök és a Hajnal (ma

Štúr) utcák kereszteződésében álló neológ Nagytemplom építését. A zsinagóga a holokausztig működött. 1950-ben a megmaradt kis közösség eladta, templom jellege megszűnt, raktárként használták, ma szépen felújítva egy sportközpont található benne.

A századfordulón Krausz Mór rabbi vette át a vallási élet irányítását. Felépült az ortodox Nagytemplom, története a neológ zsinagógához hasonló: 1955-ben adta el a hitközség vezetősége, majdnem 40 évig állt üresen, jelenleg felújítva a városi Idősek otthonának része, az egykori zsinagógára egy hatágú csillagot ábrázoló ablak hívja fel az arra járók figyelmét. Ezzel összesen nyolcra nőtt a virtuálisan bejárható zsinagógák száma, ezek a következők: a szegedi Új-zsinagóga, a soproni Ó-zsinagóga, a budapesti Hősök temploma, a makói ortodox zsinagóga, a nagykanizsai neológ zsinagóga, a miskolci zsinagóga, a pápai zsinagóga, s végül a komáromi zsinagóga.

www.mazsihisz.hu

V znamení nitrianskej židovskej kultúry

Január 2023 sa do kultúrneho kalendára Nitry zapísal niekoľkými podujatiami, ktoré vzdávajú hold tunajšiemu židovskému obyvateľstvu v predvojnovom období. Inscenácia poviedky Nevesta od Ladislava Grosmana v Divadle Andreja Bagara, ktorá sa stretla s priaznivým ohlasom obecenstva a je príspevkom k úsiliu o toleranciu medzi ľuďmi, bola a je doplnená výstavou Židovská Nitra, ktorá na 25 paneloch prináša prierez toho, čo už je len spomienkou na multinationálne mesto.

Návštevník sa oboznámi so starými uličkami Pároviec, kde židovská komunita žila, prostredníctvom vývesných štítov vojde do vtedajších obchodíkov, ale stretne sa aj s dokumentáciou doby 60. rokov, ktorá toto typické miesto zmietla z mapy mesta. Osobnosti mesta Nitry, ktorí sa zaslúžili o jej rozvoj v najrôznejších sférach, počnúc stavitelstvom a končiac rozvojom Zobora, prvým kinom na Slovensku, ktoré premietlo zvukový film až po významné tlačiarne, výrobu najrôznejšieho tovaru, umenie, šport... na fotke sa zaskvie Miss Makabi, aj slávny šachista tých čias...nesmieme zabudnúť na známeho ješivu a významných rabínov, ktorí v nej pôsobili, na filantropa, podporujúceho všetky vrstvy niekdajšej Nitry...až po neradosťné obrazy poníženia a deportácií. Zažltnuté fotografie a kresby sú svedectvom doby, ale aj mementom...Do koncipovania výstavy sa zapojilo viacero organizácií, ktoré poskytli vzácny materiál, jednou z nich je aj ŽNO v Nitre, ktoré verí, že zaujme čo najviac ľudí, najmä mladšiu generáciu. Téma bude

pokračovať rôznymi podujatiami a výstupmi, ktoré oslovia široké publikum.

Ako to už býva, pootvorené dvierka otvárajú tie ďalšie...a tak sa do povedomia dostáva aj rozsahom nevelká, no významom dôležitá expozícia Múzea Podzoboria v obci Dolné Obdokovce neďaleko Nitry, zameraná na židovskú problematiku. Vzácné tlačie alebo nádherná sederová misa, dekorovaná v maliarni porcelánu v predvojnovnej Nitre, sú toho dôkazom. Zberatelia, doc. Alexander Fehér s manželkou, tak nezabúdajú ani na túto časť histórie kraja pod Zoborom...

Dňa 6. februára sme si pripomenuli milý sviatok, Nový rok stromov. Konštatujeme, že pri mise ovocia by sme mali myslieť na prírodu a jej ochranu, teda na témy, ktoré sú dnes také frekventované. Naša náboženská obec prispela k tejto téme aj príhovorom pre verejnosť, ktorý bol z iniciatívy RTVS natočený v ovocnom sade nitrianskej poľnohospodárskej univerzity a STV2 ho odvysielala v pondelok, 6. februára o 18:50 v relácii Slovo.

(Pozri: archív RTVS)

KP

(Pokračovanie zo strany 3.)

Na hrubé porušovanie ľudských práv, ako sú holokaust, obchod s otrokmi, genocída, vojny alebo etnické čistky, sa nezabúda ľahko a tí, ktorých sa tieto hrozné udalosti priamo alebo nepriamo dotýkali, na ne len tak ľahko nezabudnú a neodpustia. Spomienka nie je len o pripomínaní si týchto udalostí, ale aj o tom, že – ani my, ktorí sme už tieto strašné časy nezažili – nedovolíme prižmúriť oči pred hrôzami minulosti.

Som presvedčená, že bezprecedentnosť holokaustu nám poskytuje univerzálne poučenia. Musíme si uvedomiť, že takéto zločiny páchané ľuďmi na svojich bližných, sa môžu zopakovať, a to, čo sa to stalo Židom, môže sa stať aj iným. Možno nie rovnakým spôsobom, ale vykonané podobnými prostriedkami. Musíme sa naučiť, že

v civilizovaných, občianskych spoločnostiach musia ľudia prevziať zodpovednosť za to, že pozdvihnú svoj hlas a činy v záujme toho, aby zabránili a zastavili akúkoľvek genocídu alebo zverstvá páchané kdekoľvek na svete.

Dostávajú sa naše noviny pravidelne do knižnice a môžu záujemcovia o judaizmus nájsť na knižných pultoch aj iné publikácie?

Áno, v našom oddelení miestnej histórie je množstvo kníh na túto tému. História Židov, história Židov v Maďarsku, minulosť a súčasnosť Židov v Komárne, to všetko nájdete v našej knižnici. Naša bibliografka sa snaží zozbierať všetku literatúru, ktorá sa venuje miestnemu židovstvu. Tieto knihy nájdete a môžete si preštudovať v našej príručnej knižnici na Palatinovej ulici. Dve

naše kolegyně vám pomôžu aj pri výskume v rôznych tematikách.

Máte na rok 2023 naplánované podujatia, ktoré by ste odporučili čitateľom Spravodajcu?

Vašich čitateľov radi privítame na všetkých našich podujatiach. Myslím, že v našej ponuke si každý nájde segment, ktorý mu vyhovuje a je mu blízky. Či už je mladý alebo starší, žid alebo kresťan... Na začiatku každého mesiaca uverejňujeme náš mesačný program a ak sa prihlásite na odber nášho informačného bulletinu (<https://komk.sk>), budete dostávať aj aktuálne informácie o každom podujatí. V našej knižnici vítame každého, či už na podujatiach alebo ako čitateľa!

PA-PT

Miesto, kde sa čitatelia môžu cítiť ako doma

Rozhovor s Máriou Fabó

Volám sa Mária Fabó, som riaditeľkou knižnice Józsefa Szinnyeiho v Komárne. Vyštudovala som Elektrotechnickú fakultu Technickej univerzity v Košiciach, vo svojom odbore som pôsobila 13 rokov – ako učiteľka – najprv na univerzite a potom na košickej priemyslovke. V roku 2001 sme sa s manželom z Košíc presťahovali do Komárna, kde som zmenila profesiu a začala som pracovať v oblasti marketingu v Nadácii pre Univerzitu Jánosa Selyeho, neskôr som sa stala vedúcou kancelárie Univerzity Jánosa Selyeho.

Následne som krátko pracovala v radoch Zväzu maďarských pedagógov na Slovensku a potom v Jókaiho divadle v Komárne, kde som taktiež viedla marketing. Osud to zariadil tak, že som z divadla odišla, ale keď sa jedny dvere zatvorili, otvorili sa iné – dostala som ponuku uchádzať sa o miesto riaditeľky knižnice. Takto som sa dostala na čelo knižnice, kde pôsobím už tri roky. Žijeme na osade Kingyes neďaleko Komárna. Je to nádherné miesto ďaleko od mestského hluku, s manželom tam záhradníčime a užívame si voľnú prírodu.

Hlavnú budovu knižnice na siedmom sídlisku nedávno zrekonštruovali. Aké služby ponúka Knižnica Józsefa Szinnyeiho svojim čitateľom?

Knižnica funguje v dvoch budovách – rodnú knižnicu sme zriadili na Eötvösovej ulici. Nachádzajú sa tu oddelenia beletrie, krásnej a detskej literatúry, ako aj multimediálna sekcia. Naše služby ponúkame, samozrejme, v oboch jazykoch. V Ghyczyho paláci v centre mesta sa nachádza náučná literatúra, študovňa, novozariadená čítareň a bibliografické oddelenie, teda úsek, ktorý sa venuje miestnej histórii.

Okrem požičiavania vlastných kníh ponúkame aj medziknižničné výpožičky. Ak používateľ knižnice potrebuje dokument, ktorý sa nenachádza v našom fonde, môže požiadať o jeho vypožičanie z iných knižníc na Slovensku, alebo prostredníctvom medzinárodnej medziknižničnej výpožičky aj zo zahraničia. Naša kuriérska služba zabezpečuje donášku kníh a časopisov do domu starším, zdravotne postihnutým alebo dlhodobo chorým čitateľom.

Naše oddelenie miestnej histórie spravuje vlastivedné informačné materiá-

ly, rediguje bibliografie, skúma a ukladá knižničné bibliografické údaje. Túto časť spolu so študovňou využívajú najmä študenti a vysokoškooláci. Naše kolegyne im pomôžu pri výskume a aj pri vypracovaní diplomových prác.

Digitalizácia zásadne mení náš vzťah k tlačným knihám. Chodia ešte vôbec Komárňania do knižnice?

Počet čitateľov veru v posledných rokoch poklesol. Dôvodom bola nešťastná pandemická situácia a potom prestavba našej knižnice, keď sme boli nútení na niekoľko mesiacov naše budovy zatvoriť. A veru naozaj, digitalizácia odlákala aj časť návštevníkov knižníc. Preto je potrebné poslať knižnicu zmeniť. Musíme ich pretransformovať na komunitné priestory, kam ľudia prichádzajú ako domov, kde sa stretávajú všetky vekové skupiny od najmladších až po dôchodcov. A to môžeme dosiahnuť prostredníctvom podujatí a aktivít. Našu ponuku neustále rozširujeme.

Našou primárnou cieľovou skupinou sú deti – pravidelne sa im venujeme. Prichádzajú k nám nielen individuálne so svojimi rodičmi, ale aj skupinovo zo škôl. Naši zamestnanci organizujú podujatia zamerané na to, aby si deti čítanie obľúbili, súťaže a kvízy pre menšie deti, ktoré nás pravidelne navštevujú so svojou triedou a pedagógmi. A v neposlednom rade si môžu v popoludňajších hodinách po vyučovaní čítať, učiť sa a hrať sa v študovni detského oddelenia.

Vzbudíť záujem študentov stredných škôl je ťažší oriešok. Tých sa snažíme pritiahnuť do knižnice s pomocou učiteľov rôznymi náučnými, vzdelávacími aktivitami. Jedným z takýchto programov je špeciálna hodina literatúry, na ktorej si študenti môžu pozrieť film Krisztiána Nyáryho s názvom Rozplynúť sa v objatí – Lásky Endreho Adyho v podaní Madáchovho divadla. Ponuku Madáchovho divadla priebežne rozširujeme, a preto naďalej očakávame študentov stredných škôl.

A keď už hovoríme o filme... Spustili sme filmový klub v maďarskom i slovenskom jazyku. Hodnotné filmové snímky premietame každý mesiac v rámci filmového klubu Kotva, ktorý sa nachádza v našom mediálnom centre na Eötvösovej ulici.

Pre dôchodcov ponúkame celý rad pod-

ujatí: chystáme sa spustiť počítačové školenia, organizujeme tréningy pamäti s názvom Pamäťové cvičenia a úspech majú aj naše remeselnícke kurzy. Je veľmi dôležité osloviť aj túto vekovú skupinu, poskytnúť im priestor a šancu, aby sa kvôli svojmu veku necítili byť odstrkovanými alebo zbytočnými. Ako dobrovoľníci nám práve oni pomáhajú pri organizovaní našich podujatí.

Naš program pre dospelých je veľmi pestrý. V rámci Szinnyeiho salónu každý mesiac organizujeme besedy so spisovateľmi, a taktiež každý mesiac otvára svoje brány aj náš Hudobný salón, kde sa obecenstvo môže stretnúť s hudobníkmi i muzikológmi a počúvať hudbu.

V súčasnosti vytvárame hudobné a čitateľské podujatia pre nevidiacich a slabozrakých. Na tento účel sme získali niekoľko zvukových kníh v oboch jazykoch – maďarčine i slovenčine. Naše hudobné oddelenie je vybavené moderným zariadením, ktoré zabezpečuje kvalitnú reprodukciu hudby.

Vo vašej inštitúcii sa koná mnoho podujatí. Dňa 27. januára, v rámci Medzinárodného dňa pamiatky obetí holokaustu, bude vašou hosťkou Ilona L. Juhász, ktorá v Historickom kútiku predstaví svoju knihu na danú tému o južnom Slovensku. Prečo je dôležité venovať sa udalostiam, ktoré sa udiali počas holokaustu?

Historický kútik sme spustili minulý rok a chceme z neho urobiť pravidelne sa opakujúce podujatie. Spomínaný pamätný deň pripomína výročie oslobodenia koncentračného tábora v Osvienčime, najväčšieho vyhladzovacieho tábora druhej svetovej vojny.

(Pokračovanie na strane 4.)

Spomínanie v knižnici

V zrekonštruovanej Knižnici Józsefa Szinnyeiho sa 27. januára uskutočnila prezentácia knihy **Ilony L. Juhászovej Stručné dejiny a spomienkové miesta holokaustu**, v ktorej sa autorka venuje histórii obcí južného Slovenska. S autorkou sa rozprával zamestnanec knižnice Norbert Demčík. Obecenstvo si vypočulo aj prednes knihovníčky Gabrielly Jenei. Na podujatí, usporiadanom pri príležitosti Medzinárodného dňa pamiatky obetí holokaustu, sa zúčastnilo viac členov našej obce.

(Foto: KJSZ)

Koncert v Seredi

Dňa 28. novembra na koncerte organizovanom Múzeom holokaustu v Seredi našu obec reprezentovali **Alica Weisssová** a **Ferenc Piczek**. Boli hosťami prvej huslistky, ktorá bola žiačkou nedávno zosnulej Katinky Hardyovej. Podujatia konanom pri príležitosti Medzinárodného dňa pamiatky obetí holokaustu sa zúčastnili zástupcovia ministerstva kultúry, viacerých veľvyslanectiev a náboženských obcí, Kadiš odriekal predseda Židovskej náboženskej obce v Galante. Po koncerte účastníci navštívili múzeum a novú výstavu detských kresieb. Hostia z Komárna odovzdali organizátorom knihu Ilony L. Juhász, ktorú autorka darovala múzeu.

WA

Kalendár sviatkov – Purim, Pesach

Sviatok Purim sa začína v pondelok 6. marca večer a končí 7. marca večer. Megilu (Kniha Ester) je zvykom čítať večer v prvý deň sviatku večer a na druhý deň ráno.

Pesach, sviatok odchodu z Egypta, začína v stredu 5. apríla večer (prvý seder). V dňoch 6. a 7. apríla (štvrtok a piatok) sú hlavné sviatky a naša kancelária a cintorín budú zatvorené. Dni 8., 9., 10. a 11. apríl sú polovičnými sviatkami (v sobotu je cintorín zatvorený). V utorok 11. apríla západom slnka začínajú dva dni – 7. a 8. deň (streda 12. a štvrtok 13.), ktoré sú opäť hlavnými sviatkami. Počas ôsmich dní sviatku tradične nekonzumujeme chomecot (kvasené/kysnuté potraviny a aškenázski Židia nejedia ani strukoviny).

Žiadame Vašu podporu

Vážení čitatelia! Prosíme Vás, aby ste podľa Vašich možností podporovali programy ŽNO v Komárne, ako aj vydávanie Spravodaja, údržbu budov a obnovu cintorína.

Poukázanie peňazí z územia SR:

26384962/0900 – Slovenská sporiteľňa

Poukázanie peňazí zo zahraničia:

Adresa: Židovská náboženská obec v Komárne, Eötvösa 15, 94501 Komárno, Slovakia

IBAN: SK0609000000000026384962 SWIFT: GIBASBX

Adresa banky: Slovenská sporiteľňa, Palatínova 33, 94501 Komárno

Nástenka krátke správy

Vydávanie Spravodajcu, klub Shalom a činnosť obce podporili: Anna Kissová (Bratislava) a Zuzana Šajmovičová (Piešťany) a anonymní darcovia. Ďakujeme!

Do konca januára sme splnili termíny vyúčtovania grantov a priebežne podávame žiadosti o granty na tento rok.

Najbližšie zasadnutie predstavenstva Ústredného zväzu židovských náboženských obcí v Slovenskej republike sa uskutoční vo februári v Bratislave, pričom jednou z hlavných tém bude plánovaná zmena stanov.

S blížiacou sa jarou sa na návštevu Chudobinca hlási čoraz viac návštevníkov, naďalej srdečne vítame každého záujemcu.

Vo forme investície Ústredného zväzu židovských náboženských obcí v Slovenskej republike a s podporou ESJF (Európskej iniciatívy na záchranu európskych židovských cintorínov) zrekonštruovali v Komárňanskom okrese cintoríny v Hurbanove a Pribete.

Touto cestou žiadame členov našej obce, aby členské za rok 2023 uhradili bankovým prevodom, poštovou poukážkou alebo na sekretariáte. Výška členského sa nemení. Radi uvítame všetky formy podpory!

Koncom roka pribudli do Knižnice Bélu Spitzera nové knihy. Čitateľov prijímame po predbežnom dohovore (kile@menhaz.sk alebo 7731-224).

Spravodaj – mesačník ŽNO v Komárne, založený v roku 5756. (1996), **šéfredaktor**: Tamás Paszternák (tamas.paszternak@menhaz.sk), András Paszternák (andras.paszternak@menhaz.sk), **spolupracovníci**: Magda Saláth, Mgr. Ferenc Piczek, **grafická úprava**: Richard Saláth, **jazyková korektúra**: Zsuzsanna Paszternákné Kertész (Komárno), Katarína Potoková (Nitra), **tlač**: Nec-arte Kft., Komárno, **adresa ŽNO**: Židovská náboženská obec, Eötvösa 15, 945 01 Komárno, Slovakia, tel.: 00421/35/7731-224, **e-mail**: kile@menhaz.sk, **tel./fax**: 00421/35/7725-355. **Registračné číslo**: EV 3424/09. **ISSN** 1337-091x. **IČO**: 34073400. **Periodikum je nepredajné.**

SPRAVODAJCA

FEBRUÁR 2023 – TEVET-ŠVAT 5783.

MESAČNÍK ŽNO V KOMÁRNE

XXI. REG. ROČNÍK. 2. ČÍSLO, 321. ČÍSLO

SVIATOK STROMOV V KOMÁRNE

(Foto: Zoltán Kollár)

SPOMIENKA

V zrekonštruovanej Knižnici Józsefa Szinnyeiho sa uskutočnila prezentácia knihy Ilony L. Juhászovej Stručné dejiny a spomienkové miesta holokaustu.

2

KNIŽNICA

„...je potrebné poslanie knižníc zmeniť. Musíme ich pretransformovať na komunitné priestory, kam ľudia prichádzajú ako domov...“

3

ŽNO NITRA

Január 2023 sa do kultúrneho kalendára Nitry zapísal podujatiami, ktoré vzdávajú hold židovskému obyvateľstvu v predvojnovom období.

4

Pozvánka na Purim do Komárna

Židovská náboženská obec v Komárne každého srdečne pozýva na oslavu sviatku Purim, ktorá sa uskutoční v pondelok 6. marca 2023 o 16. hodine v sále Zoltána Wallensteina v Chudobinci.

Program:

- TRI JIDIŠE MAME – hudobná jednoaktovka
- čítanie Megily (Kniha Ester)
- sviatočné dobroty

Srdečne vítame všetkých záujemcov, tí, ktorí prídu v kostýmoch a maskách, dostanú darček!

O predstavení: Tri ženy, tri speváčky, tri matky, tri spievajúce matky. Tak toto je riadne jidiše mame! A sú hneď tri! Boh pred nimi ochraňuj? Ale kdeže! Práve naopak! Je to akurát B., požehnanie! Účinkujú: Judit Klein, Sára Váradi Eszter, Fruzsina Fenyő. Klavírny sprievod: Kristóf Pánczél. Autorka: Judit Klein. Nápad a réžia: život a interpreti. PRODUKCIA SPINOZA.

Sederový večer v Chudobinci

Židovská náboženská obec v Komárne aj v tomto roku usporiada tradičný sederový večer, ktorý sa bude konať **v stredu 5. apríla 2023 (prvý seder) o 18. hodine** v Chudobinci. Moderátorom večera bude Mihály Riszovannij. Kóšer večeru zabezpečíme z Budapešti. Registrácia do 28. marca 2023 na sekretariáte alebo na adrese kile@menhaz.sk.

Online klub

Dňa 10. januára sa už po štyridsiatysiedmykrát stretli záujemcovia z celého sveta v online klube Židovskej náboženskej obce v Komárne Ajvé! Ajvé! Tentoraz bola hosťkou virtuálneho stretnutia **Ildikó Szarvas**, učiteľka školy Javne Lauder v Budapešti, ktorá v rámci svojej prednášky s názvom Judaizmus, umenie, inovácie predstavila inovatívne projekty tejto vzdelávacej inštitúcie v oblasti umeleckého vzdelávania. Publikum fascinovala multidisciplinárna tvorba, ktorá v rámci vzdelávania STEAM vzniká, a ktorá spája moderné technológie a klasické metódy. Po predstavení iniciatív Gólem, Leviatan, INNO-Lab a Logifaces zodpovedala otázky poslucháčov od Jeruzalema po Nagykanizsu. Za prednášku popretkávanú videami a hudbou poďakoval odborníčke **András Pasternák**.

Zdroj: 4t.lauder.hu